

De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen

Een eeuwenoude traditie

Een uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik

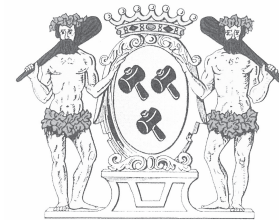
De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen

Een eeuwenoude traditie

Jean-Paul De Loecker
René De Loecker
Roger Poelaert

Een uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik

De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen
Een eeuwenoude traditie
© Jean-Paul De Loecker, René De Loecker, Roger Poelaert
Uitgave van de Heemkundige Kring van Gooik 2016
Druk: ABC
D/2016/4794/1

CIP

Titel: “De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen”
Auteur: Jean-Paul De Loecker, René De Loecker, Roger Poelaert
Lay-out en vormgeving: Johnny Van Bavegem en Jean-Paul De Loecker
Correctie teksten en administratie: Jean-Paul De Loecker
Foto kافت bezit Marcel Pappaert

Uitgever: Heemkundige Kring van Gooik VZW

205 blz., 21 x 21 cm, 1ste druk

In de reeks: Bijdragen tot de Gooikse Geschiedenis - deel 37

ISBN: 9789082390926 - NUR 693 - SISO 987.4

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of betrokken auteur.

De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud en illustratie van zijn bijdrage, tenzij anders vermeld.

WOORD VOORAF

Toen men het thema van de Erfgoeddag 2016 opgaf, ‘Rituelen’ en dan voor onze streek (Het Pajottenland) specifiek ging werken onder ‘Volkssporten en -spelen’, moesten we niet lang twijfelen aan het onderwerp voor die dag en bij uitbreiding voor dit nieuwe boek. Het wipschieten of handboogschieten is in ons en ieders geheugen gegrift als zijnde de typische volkssport bij uitstek en het had altijd iets geheimzinnigs, bijna magisch over zich. Een groep mannen - want dat was het toch tot voor kort, nu mogen vrouwen ook al mee schieten - die zich in een bepaalde, bijna elitaire groep bezighielden met het (boog)schieten naar ‘vogels’ die op een staak hoog in de lucht vastgehecht waren. En daar konden ze zich week na week, voor sommigen bijna dag in, dag uit, mee bezighouden: dat moest toch iets uitzonderlijks zijn.

En voor de meeste mensen is dat nog altijd zo: ze hebben er heel veel over gehoord, maar zijn er nog nooit bij betrokken geweest en dus blijft het een min of meer onbekende sport. Veel werd er ook nog niet over geschreven, zeker niet de laatste tijd, over deze sport en zijn beoefenaars, omdat het een beetje een speciale sport is. Dus was het toch hoog tijd om dat wel te doen en hiervan heb je het resultaat in je handen. Veel tekst en daarnaast ook heel veel foto’s over die Groot-Gooikse handboogschutters. Als ik Gooik zeg, bedoel ik specifiek onze drie deelgemeenten Gooik zelf, Leerbeek en Oetingen. Er is ook in Kester een ‘handboogmaatschappij’ geweest, maar helaas hebben we er helemaal niets van teruggevonden. Vandaar dat dit stukje ontbreekt om een volledig overzicht te hebben.

Als ik zeg dat over deze sport nog weinig of niets geschreven is, is dat niet helemaal juist. Om met Gooik te beginnen, daar zijn er toch redelijk wat geschreven bronnen (zie inleiding in het gedeelte Gooik) en is er nog een uitgebreid archief met de oude documenten, rekeningen, verslagen, enz. Het is natuurlijk ook de oudste wipschuttersvereniging in onze gemeente (vanaf 1533 en wellicht nog vroeger), terwijl de beide andere toch recenter zijn: Oetingen dateert zeker al van de 18de eeuw (officieel in het midden van de 19de eeuw) en Leerbeek wellicht van begin de 20ste eeuw. ‘Prille’ verenigingen dus in vergelijking met Gooik. Wijlen Gaston De Dobbeleer had over de Oetingse maatschappij al eens een artikel gepleegd in HOLVEO in 1989, en Erik Van Cauteren had er een studentenwerkje over gemaakt in 1974, maar dat was het. Over Leerbeek was tot nu toe nog niets verschenen, tenzij de artikels geschreven door René De Loecker, in ons tijdschrift vorig jaar!

Aan dat gebrek - te weinig info, historische achtergrond - is nu verholpen met dit boek. Voor Gooik was het niet te moeilijk omdat er, zoals gezegd, al één en ander gepubliceerd was, het kwam er op aan om over de laatste jaren nog wat info te verkrijgen. Voor het overige zijn voor dit gedeelte vooral veel foto’s bijgekomen, die nog nooit verschenen zijn in boekvorm.

Maar voor Leerbeek en Oetingen lag het anders. Deze twee schrijvers, René De Loecker en Roger Poelaert, moesten zo goed als van niets vertrekken om de geschiedenis van 'hun maatschappijen' te schrijven en dat was niet vanzelfsprekend. En toch hebben ze prachtig werk geleverd: d.m.v. interviews en foto's hebben ze dat vroegere schuttersgebeuren weer tot leven gebracht. Daaruit spreekt een levenslust van jonge en oude mensen uit een tijd, die zo ver weg lijkt, terwijl het soms nog geen 30 of 40 jaar geleden is...

Spijtig genoeg is het enkel in Leerbeek dat deze volkssport nog voort wordt gezet, in Gooik en Oetingen is er geen handboogmaatschappij meer. De moderne tijd heeft deze sport in een hoekje geduwd, waar ze moeite heeft om uit te geraken. Hopelijk lukt het met dit boek, de activiteit op Erfgoeddag en wat reclame erbij, om opnieuw iets uit de grond te stampen.

Wat dit boek betreft, mag ik weer een aantal mensen bedanken voor hun werk en hun steun. Op de eerste plaats natuurlijk de schrijvers, René en Roger, die fantastisch werk geleverd hebben in een relatief korte periode. Vooral de laatste heeft de druk van de 'deadline' het hevigst gevoeld, omdat er nog zoveel activiteiten daarnaast in orde dienden gebracht... Ook al de mensen die informatie, foto's en voorwerpen hebben geleverd voor dit boek én de tentoonstelling een hartelijke dank. Zij worden vermeld op het einde van elk deel.

Dank ook aan al onze sponsors (achteraan geplaatst in dit boek) voor hun financiële steun, ook dat is belangrijk om een uitgave als deze te verwezenlijken. Dank ook aan Pauline (typewerk) en Walter (foto's en documentatie uit het Sportimonium in Hofstade). En ook dank aan onze vaste drukker(s), de mensen van ABC, en aan iedereen die ik vergeten ben.

En uiteraard mag ik onze lay-outman en medewerker Johnny Van Bavegem niet vergeten. Ook hij heeft weer in een recordtempo dit boek moeten afwerken, maar hij heeft zo'n ervaring op dit gebied, dat dat niet echt een probleem meer is. De samenwerking tussen ons verloopt zoals een geoliede machine.

Ook ikzelf heb aan dit boek heel veel plezier beleefd: door de oude documenten te herlezen, te schikken, te verwerken, heb ik ook een nieuw inzicht in deze vereniging(en) gekregen. Ook al was het soms wat te veel, vooral dan voor diegenen waarmee je leeft, toch is het een leerrijke periode geweest. Een woordje van dank dan ook aan mijn echtgenote - en aan de echtgenotes van de schrijvers - voor hun geduld en verdraagzaamheid gedurende deze drukke tijd.

En nu: genieten van een stukje Gooikse, Leerbeekse en Oetingse geschiedenis van de Handboogschutters, zowel wat de tekst als wat de mooie, oude foto's betreft. Veel lees- en kijkplezier!

Jean-Paul De Loecker

Voorzitter van de Heemkundige Kring van Gooik

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf.....	3
Inhoudstafel.....	5
De Koninklijke Sint-Sebastiaansgilde van Gooik	7
Een geschiedenis van vallen en opstaan	
Een eeuw handboogschutters te Leerbeek	97
1916-2016	
Geschiedenis van het handboogschieten te Oetingen	145

De Koninklijke Sint- Sebastiaansgilde van Gooik

*Een geschiedenis van
vallen en opstaan*

Jean-Paul De Loecker

Gebaseerd op teksten van:

Jan Lindemans

Wim Van Laethem

Mieke Van Schepdael

INHOUD

1 Inleiding	10
2 Oorsprong van de Gilden	11
3 Sint-Sebastiaansgilde van Gooik - van de 15de tot de 19de eeuw	12
3.1 Het allereerste begin	12
3.2 Heroprichtingen... ..	13
3.2.1 Een eerste maal in 1615	13
3.2.2 Vernieuwing in 1665	14
3.2.3 Nog slechts zeven in 1749	15
3.2.4 Na Waterloo: een actieve 19 ^{de} eeuw	19
4 De twintigste eeuw	23
4.1 Een nieuw begin in 1907	23
4.2 Jaren 1920 - Een Koninklijke Schuttersgilde!	27
4.2.1 Een jubelschieting (1928)	31
4.3 Jaren 1930 - Een zilveren medaille van de koning	37
4.4 Wereldoorlog 2 en voortzetting in de jaren 1940	39
4.5 De bloeiende jaren 1950	42
4.5.1 De eerste gildefeesten in 1954	44
4.6 Wel en wee in de jaren 1960	53
4.6.1 Een jubileum en een nieuwe wip (1964)	53
4.7 De jaren 1970	57
4.7.1 Gildefeest in 1972	57
4.7.2 Treuren en vieren	66
4.8 De jaren 1980 en '90	68
4.8.1 Een nieuwe wind met de familie Moonens	74
4.8.2 Laatste pogingen: toenadering en oproep	76

5 Jaartallen en namen van de koningen (20ste eeuw)	78
6 Bijkomende informatie over de Gilde	80
6.1 Het lidmaatschap	80
6.2 Het bestuur van de handbooggilde	80
6.3 De koning	81
6.4 Straffen en boeten	82
6.5 De vlag	82
6.6 De braak	84
6.7 Andere oude voorwerpen	86
6.8 De wip	88
6.9 Schietspelen op vreemde plaatsen en ter plaatse	89
7 Het handboogschieten - algemene informatie	90
7.1 Staande wip-schieten	91
7.2 Liggende wip	94
Bronnen	95

*Een eeuw handboogschutters
te Leerbeek*

1916-2016

René De Loecker

INHOUD

1 Inleiding	99
1.1 Ontstaan van deze sport.	99
1.2 Materieel van de handboogschutters - evolutie.	99
2 Eerste boogschutters te Leerbeek.	101
2.1 De eerste staande wip te Leerbeek	101
2.2 Wel en wee van de wipschutters	103
3 De jaren 1940 en ‘50	105
4 De jaren 1960	110
4.1 De eerste verhuis van de wip	110
4.2 Twee wippen	110
5 De jaren 1970	115
5.1 Festiviteiten	118
5.2 Viering ‘honderd jaar boogschieten’	121
6 De jaren 1980	123
6.1 Belgisch kampioenschap 14 ^{de} Zilveren Pijl te Sint-Gillis-Waas	123
6.2 De tweede verhuis van de wip	125
7 Begin 21ste eeuw.	131
7.1 Twee ‘nieuwe’ wippen.	131
7.2 Organisatie – activiteiten.	133
7.3 Huidige toestand	137
8 Gesprek met Gustaaf Van Laethem.	139

Geschiedenis van het hand- boogschieten te Oetingen

Roger Poelaert

Met bijdragen van:
Gaston Dedobbeleer
Erik Van Cauteren

INHOUD

1 Inleiding	147
2 Staande wippen	148
2.1 De Gulde-Broeders van de Heyligen Ursmarus te Oetinghen - Handboogschieten op d'Aa Plosj (<i>Gaston De Dobbeleer</i>)	148
2.2 Onderzoek 'Geschiedenis van de Volkssporten - 1974' (<i>Erik Van Cauteren</i>)	154
2.2.1 Identificatiegegevens	154
2.2.2 Historiek	155
2.3 Handboogschieting bij Victor Demulder of Pejten Bakker	166
2.4 Staande wip op de weide van Vital Coppens	167
2.5 Handboogschieten bij Gustaaf Neukermans, café bij Taaiken	169
2.6 Handboogschieting bij Lemaire, café bij de Zwèttèn, zaal de Meibloem	177
2.7 Verhuis van de Schuttersmaatschappij Sint-Ursmarus	183
3 Liggende wippen	185
3.1 Wijk Gracht in 't Wanneken	185
3.2 Bij Arthur Thienpont, in de volksmond bij Tutter	189
3.3 Café bij Gaby van Pejt	189
3.4 Liggende wip bij Taaiken	189
3.5 Liggende wip op d'Aa Plosj (bij Majeur)	190
3.6 Handboogschieting bij Lemaire, café bij de Zwèttèn, zaal de Meibloem	194
3.7 Handboogschieting bij Toeppes	194
4 Zoals de Ouden zongen...	195
Informanten	198
Info en foto's	199

Info en foto's

- Atlas der buurtspoorwegen Geopunt Vlaanderen, Popp-kaarten
- Lena Abbeloos
- Marieken Blondiau
- Daniël De Braekeleer (stukje over Jozef Kestens in gedeelte van Gooik)
- Gaston Dedobbeleer, HOLVEO, jaargang XVII, nummer 3, juli-augustus-september 1989 pagina 285: 'de Gulde-broeders van den Heyligen Ursmarus *te Oetinghen*'
- Marieken Dedobbeleer
- Michel Dertaelen
- Albert Lucien en Josée De Slachmeulder
- Paul De Slachmeulder
- Gaston De Slachmeulder
- Jozef Thollebeke
- Alfred Lemaire
- Anita Michiels
- Angèle Neukermans
- Roger en Steven Poelaert: nieuwe foto's
- Johny Van Belle
- Eric Van Cauteren, Handbooggilde "Sint-Ursmarus" Oetingen, 1974
- Walter Tielemans - Sportimonium in Hofstade

Bijdragen tot de Gooikse geschiedenis

1. **Groetjes van Bompa** - Gooik, Kester, Leerbeek en Oetingen rond de eeuwwisseling en nu. Een kijk- en babbelboek over Gooik. (*uitverkocht*)
2. **Een eeuw klooster... een eeuwigheid engagement** - Het klooster van Gooik 1888-1988
3. **Een kwarteeuw Kliekske** (*uitverkocht*)
4. **Toeristisch Gooik** - Gooik, een kijkje meer dan waard (*uitverkocht*)
5. **Guuks** - Dialectstudie van de Gooikse omgangstaal (*2de druk*)
6. **De Boerentram** - Feiten rond het tramverkeer vanuit het station van Leerbeek (*5de druk*)
7. **Het verhaal van pastoor Winnepeninckx** - Stevenisme in het Pajottenland (*uitverkocht*)
8. **Schilderachtig Gooik** - Gooik in de kunst: “Gooik in beeld” in schilderijen, tekeningen en beelden: tentoonstelling: Gooik
9. **Ambrozijn** - Oude ambachten in Gooik en het Pajottenland
10. **Guuëks 2** - Dialectstudie van de Gooikse omgangstaal
11. **In het spoor van pastoor Winnepeninckx** - 200 jaar “stevenisme” in het Pajottenland (1802-2002) (*uitverkocht*)
12. **Leven en overleven in de Steentijden** - De prehistorie in onze gewesten
13. **Rozen en Tranen** - De bruidstijd in het Pajottenland tussen 1935 en 1955
14. **De Leerbeekse buurttrams** - Feiten en foto's van de tramlijnen vertrekkend uit het knooppunt der buurtspoorwegen: Leerbeek
15. **Gooikse Anekdootjes - Guuëkse Iestourekies** - Van ene die zich ging verdrinken en 49 andere Gooikse anekdootjes
16. **De Plantenklapper** - 44 planten met een verhaal
17. **Op de vlucht** - Oorlogsverhalen uit Geluwe en Gooik (*2de druk*)
18. **De Kesterheide** - Onze Groene Parel (*2de druk*)
19. **Goede schapen volgen hun herders** - De Gooikse plattelandsparochie tussen oorlog en concilie (1940-1967).
20. **Vluchten!** - Naklanken bij oorlogsverhalen uit Gooik en Geluwe
21. **Café in, café uit** - De Gooikse en Strijlandse cafés rond 1920 tot vandaag (*2de druk*)
22. **Al wandelend door Gooik** - Met een blik op mens en landschap anno 1705
23. **Met mij gaat het goed** - Getuigenissen van Pajotten in het Franstalig onderwijs (1930-1965)
24. **Van Gooik naar de abdij Affligem** - Het leven van 7 Gooikse benedictijnen (19de - 20ste eeuw)
25. **Op de sofa van de Kesterheide** - Het jaar van de Kesterheide in woord en beeld
26. **Strijland viert** - 100 jaar Strijland 1911-2011
27. **Ze kwamen vanzelf** - Kroostrijke gezinnen in het Pajottenland (*2de druk*)
28. **Kasteel Saffelberg** - De geschiedenis van een Gooiks kasteel
29. **Archeologie in Gooik** - Een tocht van 50.000 jaar door onze gemeente

30. **Grenzeloos Gooik** - Gesprekken met ‘ingeweken’ Gooikenaars, van ver en dichterbij...
31. **Leerbeekse jongens in de Groote Oorlog** - 1914-1918: 100 jaar later
32. **Kesterse jongens in de Groote Oorlog** - 1914-1918: 100 jaar later
33. **Gooikse jongens in de Groote Oorlog** - 1914-1918: 100 jaar later
34. **Oetingense jongens in de Groote Oorlog** - 1914-1918: 100 jaar later
35. **Gooiks bloed voor Napoleon** - Honderden Gooikse jongens sneuvelen voor de keizer
36. **De Gooikse Orgels** - Vergeten meesterwerken
37. **De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen** - Een eeuwenoude traditie

Bijdragen tot de Gooikse familiekunde

1. **Petrus Raman** - In de voetsporen van mijn grootvader

Buiten de reeks

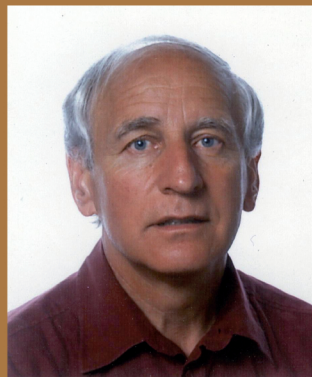
Pajottenland - Een land om lief te hebben

Gooik in kleur en klank - Aquarellen van Herman Dewit met CD

De Tongsneyders - Jozef Haugen

Altijd onderweg - Aquarellen van Herman Dewit

Uidekrij - Chiro Gooik bestaat 60 jaar

De handboogschutters van Gooik, Leerbeek en Oetingen - Een eeuwenoude traditie *Jean-Paul De Loecker - René De Loecker - Roger Poelaert*

Met het thema van Erfgoeddag 2016 'Rituelen' en dan voor onze streek (Het Pajottenland) specifiek 'Volkssporten', moesten we niet lang twijfelen aan het onderwerp voor die dag en bij uitbreiding voor dit nieuwe boek. Het wipschieten of handboogschieten is in ons en ieders geheugen gegrift als zijnde een typische volkssport en het had altijd iets geheimzinnigs, bijna magisch over zich. Een groep mannen - want dat was het toch tot voor kort, nu mogen vrouwen ook al mee schieten - die zich in een bepaalde, bijna elitaire groep bezighielden met het (boog)schieten naar 'vogels' die op een staak hoog in de lucht vastgehecht waren. En daar konden ze zich week na week, voor sommigen bijna dag in, dag uit, mee bezighouden: dat moest toch iets uitzonderlijks zijn.

Voor de meeste mensen is dat 'geheimzinnige' er nog altijd: ze hebben er heel veel over gehoord, maar zijn er nog nooit bij betrokken geweest en dus blijft het een min of meer onbekende sport. Veel werd er bij ons nog niet over geschreven, zeker niet de laatste tijd. Aan dat gebrek - te weinig info en historische achtergrond - is nu verholpen met dit boek. Voor Gooik was het niet te moeilijk omdat er al één en ander gepubliceerd was over de jaren heen, het kwam er op aan om over de laatste periode nog wat info te verkrijgen. Voor het overige zijn voor dit gedeelte vooral veel foto's bijgekomen, die nog nooit verschenen zijn in boekvorm.

Maar voor Leerbeek en Oetingen lag het anders. Deze twee schrijvers, René De Loecker en Roger Poelaert, moesten zo goed als van niets vertrekken om de geschiedenis van 'hun handboogmaatschappijen' te schrijven en dat was niet vanzelfsprekend. En toch hebben ze prachtig werk geleverd: d.m.v. interviews en foto's hebben ze dat vroegere schuttersgebeuren weer tot leven gebracht. Daaruit spreekt een levenslust van jonge en oude mensen uit een tijd, die zo ver weg lijkt, terwijl het soms nog geen 30 of 40 jaar geleden is... Spijtig genoeg is het enkel in Leerbeek dat deze volkssport nog voort wordt gezet, in Gooik en Oetingen is er geen handboogmaatschappij meer, over Kester is niets meer geweten of gevonden. De moderne tijd heeft deze sport in een hoekje geduwd, waar ze moeite heeft om uit te geraken. Hopelijk lukt het met dit boek, de activiteit op Erfgoeddag en wat reclame erbij, om opnieuw iets uit de grond te stampen. Hopelijk richten jonge en minder jonge mensen weer hun scherpe blik weer naar boven, om precies te schieten en weer plezier te beleven aan een heel traditionele volkssport. De toekomst zal het uitwijzen!

leden: 17,50 € - niet-leden: 20,00 €

